

N:o 132.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1909, kl. 4 e. m..

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till vetenskapsakademien af ett till lägenheten Lilla Freskati å Kungl. Djurgården hörande område.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 199) af den 16 april 1909 har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastik-ärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att till vetenskapsakademien må under äganderätt upplåtas ett till lägenheten Lilla Freskati å Kungl. Djurgården hörande, å en af vice kommissionslandtmätaren John Enberg år 1908 uppgjord karta inom röda prickade linjer f - e - d - g - h - i - k - l - m - n - o - p - f inlagdt område om 12,272 kvadratmeter mot dels ersättning till den under statskontorets förvaltning stående djurgårdsfonden af 73,632 kronor, hvaraf den årliga räntan skall öfverlämnas till djurgårdskassan att för kassans ändamål användas, dels ock skyldighet för akademien att bestrida alla med markförvärfvet förbundna kostnader.

Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll i ärendet anført följande:

»Genom särskilda nådiga bref den 10 juni 1904 och den 25 januari 1907 medgaf Kungl. Maj:t, att vetenskapsakademien till byggnadsplats för sitt behof af sessionsrum, förvaltningslokaler m. m. jämte bibliotek fick på vissa villkor för framtiden disponera ett den Bergianska stiftelsen tillhörande område af fastigheten Freskati å Kungl. Djurgården.

Vetenskapsakademien har sedermera i skrifvelse den 11 mars 1908 i underdånighet anført följande.

Af ifrågavarande område vore endast en del lämplig såsom byggnadsplats. Akademiens ursprungliga afsikt hade varit att därå uppföra en enda större byggnad, som skulle inrymma såväl bibliotek som förvaltningslokaler, sessionssal och bostadsrum för akademiens sekreterare och bibliotekarie samt eventuellt äfven för någon annan tjänsteman t. ex. kamreraren. Under denna förutsättning hade byggnadsplatsen varit tillräcklig för det närvarande behovet och äfven medgifvit en måttlig utveckling af biblioteket i framtiden. Då emellertid akademiens bibliotek vore af synnerligt stort värde och delvis oersättligt, ifall det på något sätt skulle förstöras, hade akademien vid närmare öfvervägande af förhållandena ansett lämpligast, att några bostäder icke funnes i samma hus som biblioteket, utan att dessa borde förläggas till en särskild byggnad. I sådant fall skulle emellertid den redan förvärfvade platsen knappast för närvarande och ännu mindre i framtiden blifva tillräcklig för sitt ändamål. Akademien hade därför ansett det vara sin plikt att redan nu söka förvärfva en bergskulle, som låge omedelbart söder om det från Bergianska stiftelsen afsöndrade området, och detta så mycket hellre, som i annat fall i framtiden kunde å denna kulle komma att uppföras någon byggnad, som kunde utgöra en stor fara för akademiens institutioner. Å andra sidan skulle å denna bergskulle kunna beredas en synnerligen lämplig och på bästa möjliga sätt skyddad byggnadsplats för akademiens bibliotek, arkiv och förvaltningslokaler m. m. På grund af hvad nu blifvit anfördt, hade akademien till riksmarskalksämbetet, under hvars förvaltning området i fråga stode, aflåtit skrifvelse om och på hvilka villkor det mellan akademiens redan förvärfvade tomt och den södra infartsvägen till Lilla Freskati belägna området kunde af akademien få förvärfvas.

Innan jag går vidare, anser jag mig böra redogöra för hufvudinnehållet af det svar, akademien från riksmarskalksämbetet erhöll, hvilket svar i styrkt afskrift vidfogats den underdåniga framställningen.

Efter hörande af intendenten för Kungl. Djurgården anförde ämbetet, bland annat, följande.

Från Kungl. Djurgårdens sida hade ämbetet icke något att erinra mot att den ifrågavarande bergshöjden blefve bebyggd med en eller två monumentala byggnader, och att en del fristående och prydliga mindre boningshus blefve förlagda till det mellan samma höjd och akademiens nuvarande ägor befintliga parkområdet; och då det till upplåtelse ifrågasatta området skulle komma att begagnas för en institution af allmännyttig uppgift, ansåge ämbetet sig böra tillstyrka upplåtelse med äganderätt till akademien af mark å ifrågavarande plats. Såsom föremål för den ifrågasatta upplåtelsen hade akademien angifvit den mark, som låge mellan stora landsvägen samt de båda infarts-

vägarna till Lilla Freskati och en gränslinje i väster, hvilken akademien föreslagit skulle dragas enligt två alternativ, närmare angifna å en akademins skrifvelse till ämbetet bifogad, af vice kommissionslandtmätaren J. Enberg år 1907 upprättad karta öfver en del af ägorna till Lilla Freskati. Ämbetet ansåge sig dock i Kungl. Djurgårdens intresse samt för att ej förhindra den omgivande Djurgårdsmarkens omdaning och utveckling böra, på sätt jämväl intendenten hemställt, påyrka, att gränsen för det till upplåtelse ifrågasatta området droges något annorlunda, och hade ämbetet å kartan angifvit de förändrade gränser, som ämbetet på angifna skäl föresloge såsom lämpliga. Området skulle härigenom komma att omfatta omkring 12,254 kvadratmeter. Vidkommande priset för kvadratmeter syntes det, med hänsyn till de nu allmänt stegrade värdena i denna trakt, icke kunna föreslås lägre än till sex kronor, hvarjämte ämbetet föresloge, att vid köpeaftalets upprättande bestämmelse måtte meddelas om en i gränsen till ifrågavarande område belägen körväg med flera detaljer.

Jag återgår nu till akademins underdåniga skrifvelse.

Ehuruväl, fortsätter akademien, gränserna för området af riksmarskalks-ämbetet dragits något annorlunda än akademien tänkt sig, hvilket dock ej syntes menligt inverka på områdets lämplighet som byggnadsplats för akademien, och ehuru priset ställde sig väsentligt högre än akademien beräknat med hänsyn till hvad akademien redan erlagt för området norr om bergskullen, hvarigenom utgiften för akademien blefve ganska kännbar, hade akademien dock i anseende till frågans stora betydelse för akademins institutioner beslutit att för sin del antaga de af riksmarskalks-ämbetet framställda villkoren. Akademien önskade således att för sin egen del och med anlåtande af de tillgångar, som erhöles för hennes egen nuvarande tomt i Stockholm, på sagda villkor förvärfva detta område. På grund häraf anhölle akademien, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, om möjligt till 1908 års Riksdag, aflåta proposition därom, att akademien måtte till ett pris af sex kronor kvadratmetern med äganderätt för egen del förvärfva ett å en den underdåniga skrifvelsen bifogad karta inom de röda prickade linjerna f - e - d - g - h - i - k - l - m - n - o - p - f beläget område, som hade en areal af 12,272 kvadratmeter och således skulle betinga ett pris af 73,632 kronor, hvilket belopp skulle gäldas af akademins egna medel.

Vid ansökningen fanns fogad sistnämnda, år 1908 af vice kommissionslandtmätaren Enberg uppgjorda karta. Å densamma är ifrågavarande område utmärkt på sätt akademien uppgifvit, och innehåller området, enligt å kartan af Enberg tecknad bevis, en areal af 12,272 kvadratmeter.

Uti infordradt underdånigt utlåtande den 24 mars 1908 har kammarkollegium — under åberopande i hithörande delar af den utredning, som innefattades i nådiga propositionen till 1904 års Riksdag i fråga om anskaffande af mark till nya byggnader för vetenskapsakademien och naturhistoriska riksmuseet m. m. — tillkännagifvit, att, ehuru uppgift sagnades därom, huruvida de å ömförmälda, af Enberg uppgjorda karta angifna gränserna för det till upplåtelse afsedda område öfverensstämde med de gränser, som af riksmarskalksämberet för området angifvits uti dess i ärendet afgifna yttrande, kollegium icke hade något att erinra däremot, att det nu kartlagda området finge för angifna ändamål till vetenskapsakademien under äganderätt upplåtas mot ersättning, beräknad efter ett pris af sex kronor för kvadratmetern, att tillföras den under statskontorets förvaltning stående djurgårdsfonden, samt på villkor i öfrigt, som af riksmarskalksämberet föreslagits.

Till undanröjande af den ovisshet, som rådde i fråga om gränserna för det till upplåtelse åt akademien afsedda området, har jag inhämtat upplysningar i ämnet från riksmarskalksämberet, därvid meddelats, att gränslinjerna f - e - d - g - h - i - k - l - m - n - o - p - f å förut ömförmälda, af Enberg år 1908 uppgjorda karta öfverensstämde med de af ämberet i dess skrifvelse till akademien föreslagna, med endast en mindre rektifiering af gränsen i områdets norra hörn mellan bokstäfverna f och e, hvaremot ämberet icke hade något att erinra.

Den fullständiga utredningen i ärendet blef afslutad så sent under år 1908, att jag icke ansåg lämpligt anmäla detsamma för framläggande af proposition till 1908 års Riksdag.

Nu har akademien uti underdånig skrifvelse den 11 november 1908, med åberopande af de handlingar, som åtföljt akademiens förstnämnda skrifvelse, förnyat sin ofvan återgifna hemställan.

I sin nu ingifna skrifvelse anför akademien, bland annat, följande. Då akademien år 1903 för Kungl. Maj:t framlade planen om det naturhistoriska riksmuseets förflyttning till en plats utanför Stockholms planlagda område, skedde detta under den uttryckliga förutsättningen, att akademiens bibliotek och förvaltningslokaler samtidigt skulle förläggas till samma trakt. Om utsikter för en sådan utflyttning af akademien ej funnits, skulle akademien helt säkert ej vågat framlägga sitt förslag. Det syntes akademien också uppenbart, att såväl Kungl. Maj:t som Riksdagen delat denna akademiens åsikt, då beslut om riksmuseets förläggande till Freskati fattats. Förflyttningen af akademiens bibliotek till Freskati vore emellertid ej allenast af

största betydelse för riksmuseet, den skulle äfven vara af stor vikt för det vetenskapliga arbetet vid de institutioner, som redan vore förelagda till samma trakt eller sannolikt komme att dit föreläggas. Dessa vore såsom bekant Bergianska stiftelsen, vetenskapsakademiens Nobelinstitut, centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, veterinärinstitutet samt eventuellt skogsinstitutet och farmaceutiska institutet. För alla dessa borde det blifva synnerligen fördelaktigt att i omedelbar närhet hafva ett naturvetenskapligt bibliotek, som vore det fullständigaste i landet. För att akademiens bibliotek skulle kunna förläggas till Freskati vore det emellertid, såsom i akademiens förra skrifvelse i denna sak visats, nödvändigt, att den redan därstädes med Kungl. Maj:ts tillstånd af akademien förvärfvade tomten utvidgades med det söder därom belägna bergspartiet på sätt som framginge af nyssnämnda skrifvelse. Ärendets snara afgörande vore af den allra största betydelse för akademien och naturhistoriska riksmuseet. För bäggedera vore det af yttersta vikt ej allenast att akademiens bibliotek och förvaltning förflyttades ut till Freskati, utan ock att denna förflyttning kunde verkställas samtidigt med riksmuseets egen förflyttning. Med afseende å det pris, som af riksmarskalksämberet föreslagits för området eller 6 kronor för kvadratmetern, tillåte sig akademien framhålla, att den mark, i omedelbar närhet intill den ifrågasvarande tomten, som sommaren 1908 för Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolags räkning exproprierats, ej värderats högre än till 4 kronor för kvadratmetern. Någon skälig anmärkning mot det af akademien erbjudna beloppet syntes således ej kunna göras.

Då jag af den förebragta utredningen finner ådagalagdt, att vetenskapsakademien är i behof af ifrågasvarande område, anser jag framställning om detsamma öfverlåtande å akademien böra göras hos Riksdagen. Beträffande dispositionen af köpeskillingen tillåter jag mig erinra, att i anledning af 1904 års Riksdags beslut angående upplåtande af område å Kungl. Djurgården för naturhistoriska riksmuseet föreskrefs, att ersättningen skulle tillgodoföras den under statskontorets förvaltning stående djurgårdsfonden, och att årliga räntan å samma ersättning skulle öfverlämnas till djurgårdskassan att för kassans ändamål användas. Enahanda föreskrift torde, på sätt kammarkollegium föreslagit, böra lämnas angående ersättningen för nu ifrågasvarande område.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande framställning, får alltså hemställa,

Statsutskottets Utlåtande N:o 132.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna
Riksdagens bifall.

Stockholm den 27 april 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
